

та не шкодує захоплених слів для поезії І. Жиленко. І. Світличний відкрив у Жиленко теоретика поезії (стаття І. Жиленко про А. Ахматову).

Отже, спогади без викривлень, набагато повніше й автентично вимальовують справжню суть митця, не приховуючи внутрішніх суперечностей, психологічного й художнього самоаналізу. З листів, що включено у канву твору, прозирає вдача митця, листи та щоденникові записи роблять внутрішній світ майстра надбанням загалу, не потрібно щось домислювати, вигадувати. Освоєння книги спогадів, побачений образ І. В. Жиленко здатний внести корективи у хрестоматійний образ авторки, свідчить про її неперевершений митецький хист, високий інтелект, духовне багатство, гуманізм, ліричність натури, поцінування загальнолюдських чеснот, художніх явищ, усвідомлення серйозності життя та його призначення. Епістолярний портрет мисткині є складнішим і об'ємнішим, ніж той, що викарбовується з її творчості та біографічних відомостей, він суттєво доповнює та збагачує літературно-художній образ.

Список використаних джерел:

1. Дроздовский Д. Ирина Жиленко: «Я вся – суцільне серце...» / Д. Дроздовський // Зеркало недели. – 2011. – 21 мая (№ 18). – С. 12.
2. Дроздовський Д. Поетична суб'єктність у віршах Ірини Жиленко / Д. Дроздовський // Слово і час. – 2008. – № 1. – С. 10–18. (Библиогр. в конце ст.: 10 назв.).
3. Жиленко І. Homo feriens: Спогади / І. Жиленко; передм. М. Коцюбинської. – К.: Смолоскип, 2011. – 816 с.

Українська та російська мови

Грицевич Ю. В.

Наук. керівник – к. філол. н., доцент Громик Ю. В.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,

м. Луцк, Україна

ГРАМАТИЧНІ ЯВИЩА ВОЛИНСЬКОПОЛІСЬКИХ ГОВІРОК У ЗБІРНИКУ ФОЛЬКЛОРНИХ ЗАПИСІВ О. КОНДРАТОВИЧ «ВЕСІЛЛЯ НА ПОЛІССІ»

Останнім часом лінгвістика все більше використовує фольклорні записи як одне із джерел інформації про особливості місцевих говірок, оскільки в таких матеріалах (за умови достовірної фіксації) збережено виразні риси фонетико-граматичної та лексичної систем. Тексти фольклору зберігають слов'янські архаїзми,

численні інновації, які розвинулися в говірці і часто мають локальне поширення. Надійним джерелом для вивчення говірок Волинського Полісся слугує збірник фольклорних записів О. Кондратович «Весілля на Поліссі» [1].

В опрацьованих фольклорних записах простежено численні діалектні явища морфологічного рівня, зокрема в системі субстантивної словозміни – морфологічний архаїзм *сватове*, пор.: «*Не дивуйте, сватове, що дари коротейки*» [1, с. 11], «*Віте, сватове, дари беріте, на таролочку гроші кладіте*» [1, с. 44]; історичну флексію *-a* в Р. в. одн. іменників давніх **-ǫ-основ*: *сорома, сира*, пор.: «*Не чужа сторона, та й нема сорома*» [1, с. 99], «*Наша сваничка сива не наробила сира*» [1, с. 100]; збереження давнього закінчення Н. в. та З. в. одн. іменників м'якої групи середнього роду: *зілле, весілле, зодиванне, годування*, пор.: «*Забирай своє все зодиванне, дякуй матьонци за годованне*» [1, с. 26], «*На вгороди зілле, під городом зілле, в сьому дому, що й на рогу, зачалоя весілле*» [1, с. 85]; історично закономірне закінчення *-и* Р. в. одн. іменників давніх вокалічних *-ї-основ*: *вісти, печи*, пор.: «*Заходять нам вісти, що хочуть дати їсти*» [1, с. 64], «*Пускайте до печи нагріти плечи*» [1, с. 95]; аналогічне закінчення *-ою* в О. в. одн. іменника *зоря*, пор.: «*Ой місяцю із зорою, засвіти надо мною*» [1, с. 83]; форми М. в. одн. іменників чоловічого і жіночого родів твердої групи з закінченням *-и*, що відбиває рефлекс ненаголошеного **ě*: *на вгороди, на дорози, на порози, в комори*, пор.: «*Ой на вгороди кукурузойка зацвіла*» [1, с. 19], «*І не в печі, і не в комори, но на тесовім столи*» [1, с. 32].

У системі ад'єктивної словозміни передано збереження повних нестягнених форм прикметників жіночого роду та множини, пор.: «*Покрутили, поламали крутій рабрини*» [1, с. 23], «*В нас хата малейкая, симне веселейкая*» [1, с. 25], «*Втоптаная стежичка од стола до припічка*» [1, с. 75]; закінчення *-ий* у М. в. прикметників жіночого роду, що відбиває рефлексацію **o > [и]*: *на битий*, пор.: «*Сподоби нас, Боже, на першій порози, на першій порози, на битий дорози*» [1, с. 16]; закінчення *-и* у прикметниках Н. в. та З. в. мн.: *тесови, голодни, годни, помазани, поважани, плохи, добри, сиви, подорожни, тонки, повинни* пор.: «*Ой застилайте тесови столи, бо я йду*» [1, с. 19], «*Ми люди не голодни, но повагойки годни*» [1, с. 22], «*А мні, матьонко, – тонки, білії платочки*» [1, с. 66], «*Ой як ми будем добри вістойки чувати, то ми будемо щонеділейки бувати*» [1, с. 80], «*Ми люди подорожни – у нас торби порожни*» [1, с. 98]. Колишні закінчення Р. в. та О. в. одн. прикметників м'якої групи перенесені на відповідні форми твердої групи за аналогією: *чужей, лихеї, малею*, пор.: «*Що схочемо, те зробимо з чужей*

дитини» [1, с. 23], «Ой упросила моя матьонка, впросила, як малею на ручейках носила» [1, с. 54], «Гіш-ша, сороки, з хати, годи скрекотати, бо наїхали ворони з чужеї сторони» [1, с. 98].

Із-поміж діалектних явищ словозміни займенників підкреслено відсутність приставного [н] у формах непрямих відмінків займенників 3 особи: *до його, на йому* пор.: «*Говори ти до його, лихий долі годи*» [1, с. 8], «*На йому шапка має, як мак зацвітає. На йому шуба сива, всі бояри закрасила*» [1, с.92]; специфічно західнополіську форму Н. в. займенника 2 особи множини з компонентом *-те*, пор.: «*Віте теє знали, віте теє знали, нам сира забрали*» [1, с. 60], «*Віте пийте, не лайте, віте нас не лайте*» [1, с. 59]; архаїчні вказівні займенники *сьой, се, ся* відповідно до давніх **сь, *се, *си (ся)*, пор.: «*Чи позволить, благословить сьой день звеселити*» [1, с. 85], «*Бери подушки на сіх дві душки*» [1, с. 103]; давню форму Д. в. займенника 1 особи *мні*, пор.: «*Що мні там говорити?*» [1, с. 49], «*А я ляжу спати, бо мні треба рано встати*» [1, с. 86]; стягнені форми присвійних займенників на зразок *меї, теї, твеї, свої, свому*, пор.: «*Бо вже в меї тецейки мед-вино п'ють*» [1, с. 50], «*Помалейку, братику, розлітай, тільки меї головою не шарпай*» [1, с. 53], «*Я ні з ким не знаюся, кожному кланяюся, старому й малому, ще й милейкому свому*» [1, с. 72], «*Ой хто ж теї Пречистії упросив?*» [1, с. 54], «*Взети Надьочку на сиви кони та й приїжджати до свої дома*» [1, с. 101], «*Просимо, Іванко, милости твеї: гляди Надьочки, як душі свеї*» [1, с. 110] тощо.

Відмінності у фонетичному оформленні числівників передано спорадично: «*Ще нам їхати чатири мили борами*» [1, с. 93], «*Розкидай, Боже, братову клуню по їдний диривини*» [1, с. 96]. Лише подекуди акцентовано стягнення дієслівних форм 1 особи множини майбутнього часу: *стоятимо, топтимо, топтатимо*, пор.: «*Доки ми стоятимо, чобітки топтимо?*» [1, с. 53], «*Доки ми стоятимо, муравку топтатимо?*» [1, с. 95].

Відмінності супроти літературної мови на словотвірному рівні нечисленні, хіба що простежено велику продуктивність суфіксів *-ейк-, -ойк-, -ийк-*, пор.: «*Не шуми, дубровойко, не звени, дорожийко*» [1, с. 16], «*Чого хмеличок на ліщинойку повився?*» [1, с. 82], «*Тут грудочок сухейкий, нашій князь молодецький*» [1, с. 95]; так само суфікса *-иц-я*, пор.: «*Покривайлиця плаче, покриватися не хоче*» [1, с. 67].

На синтаксичному рівні простежено діалектні прийменники *к, каля, круз*, пор.: «*Круз окно тріски скачуть, по косі дружки плачуть*» [1, с. 17], «*Тесть же*

зятя вітає, к сердейку пригортає» [1, с. 21], «Можже, раба зозулийка летіла – каля твого столика а сіла» [1, с. 71], сполучник та частку *ци*, пор.: «*Ци ляжым та й пуд вишінькою*» [1, с. 99] тощо.

Проаналізований матеріал виразно відбиває локальні особливості волинсько-копільських говірок на рівні словозміни.

Список використаних джерел:

1. Кондратович О. П. Весілля на Поліссі. Народні звичаї та обряди / О. П. Кондратович. – Луцьк: Надстир'я, 1996. – 111 с.

Зіньковська В. І.

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна*

БОТАНІЧНА ЛЕКСИКА У ПОЕТИЧНИХ ЗБІРКАХ В. ЛАЗАРУКА

Постановка наукової проблеми. З кінця 60-х років ХХ ст. в україністиці поступово утвердився принцип системного дослідження лексики за тематичними групами, застосування якого забезпечило докладне вивчення її складу, структурної організації та семантики.

Пізнання рослинного світу, широке утилітарне та обрядове використання рослин українцями зумовлювали номінацію фітооб'єктів від давнини до сьогодення. Відтак у складі флоролексики поєднано номінативні одиниці різного часу постання – архаїчні, що мають відповідники в багатьох давніх мовах, і близькі до сучасного хронологічного зрізу. Останнє уможлиблює вивчення шляхів формування, ареальної варіативності, визначення місця і функцій флороменів у системі національної мови, пізнання її історії, заглиблення в мовну картину світу українців.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Лексика на позначення рослин є давньою за часом формування й цінною як джерело інформації про історію мови. Цій тематичній групі присвячено ряд праць В. Л. Карпової, М. М. Фещенко, Й. О. Дзендзелівського, Я. В. Закревської, І. В. Сабадоша, А. Й. Капської, Л. О. Симоненко, Т. П. Заворотної, А. М. Шамоти, Л. Д. Фроляк, О. А. Малахівської, Л. А. Москаленко, О. Ф. Миголинець, Р. С. Омельковець, А. О. Скорофатової та ін.

Одним із цікавих явищ у мові залишається лексична мотивація. У різних тематичних групах виявляються як загальні, так і специфічні мотиваційні ознаки, які є засобом єдності змісту й форми вираження.